

Про впровадження політик і процедур Закону України «Про академічну добросовісність» в університеті

Засідання вченої ради
Державного біотехнологічного університету
28.04.2026 р.

Наталія Ніколаєнко, директор Наукової бібліотеки, канд. наук із соц. комунікацій, доцент

Законодавча база академічної доброчесності

- **Новий** Закон України «Про академічну доброчесність» (прийнятий 18.12.2025, вступає в дію **31.07.2026**).
- **Мета:** Визначення правових механізмів формування доброчесності, видів порушень та заходів реагування.

Чинне законодавство:

- **ЗУ «Про освіту»** (Ст. 42): поняття доброчесності та види відповідальності.
- **ЗУ «Про вищу освіту»** (Статті 6, 16, 19, 32, 69): плагіат та відповідальність за нього
- Методичні рекомендації МОН України

Трансформація поняття Академічна доброчесність

Згідно з ЗУ «Про освіту» (2017р.):

Академічна доброчесність - сукупність етичних принципів та правил, якими керуються учасники освітнього процесу для забезпечення довіри до результатів навчання.

Ст.1 ЗУ “Про академічну доброчесність”(2025р.)

Академічна доброчесність це сукупність цінностей, принципів, заснованих на них правил, якими мають керуватись суб'єкти академічної діяльності під час провадження такої діяльності.

Ключова зміна: Доброчесність переходить із етичної категорії в чітко визначену правову площину.

Сфера дії закону

- Викладацька, наукова та навчальна діяльність;
- Освітня діяльність закладів та наукових установ;
- Створення, рецензування та оцінювання академічних творів/проєктів;
- Вступні випробування, олімпіади та конкурси;
- Присудження ступенів (освітніх та наукових) та присвоєння вчених звань;
- Атестацію наукових працівників та установ;
- Зовнішнє та внутрішнє забезпечення якості освіти.

Сфера дії закону поширюється на наукову, науково-педагогічну, педагогічну, викладацьку діяльність;
навчальну діяльність здобувачів освіти;
освітню діяльність закладів освіти, наукових установ;
створення, виконання та оцінювання проєктів у сфері освіти і науки;
створення, рецензування, наукове редагування академічних творів;
вступні випробування у закладах освіти (наукових установах);
проведення олімпіад, турнірів, конкурсів, змагань та інших заходів змагального характеру у сфері освіти і науки та участь у таких заходах (далі - конкурси);
присудження наукових ступенів і ступенів освіти, присвоєння вчених і педагогічних звань, кваліфікаційних категорій, обрання дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів Національної академії наук України та національних галузевих академій наук України;
здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості освіти;
атестацію наукових працівників;
державну атестацію наукових установ і закладів вищої освіти у частині провадження ними наукової і науково-технічної діяльності;
здійснення наукової і науково-технічної експертизи.

Основні правила та вимоги (Ст. 5–11)

- **Академічна діяльність:** чіткі правила для викладачів (Ст. 5), науковців (Ст. 6) та студентів (Ст. 7).
- **Штучний інтелект (Ст. 8):** Використання ШІ в роботах має бути обов'язково задеклароване (методика, посилання на програму).
- **Відкритість даних:** Дисертації та кваліфікаційні роботи оприлюднюються у машинозчитувальному форматі з вільним доступом.
- **Експертна діяльність (Ст. 10):** Заборона участі в оцінюванні закладу, де особа працювала чи навчалася (протягом 3 років після звільнення/випуску).

Стаття 5. Академічна доброчесність у педагогічній, науково-педагогічній, викладацькій діяльності

Стаття 6. Академічна доброчесність у науковій діяльності

Стаття 7. Академічна доброчесність у навчальній діяльності здобувачів освіти

Стаття 8. Академічна доброчесність під час створення та оприлюднення академічних творів

У разі використання в академічному творі об'єкта, згенерованого штучним інтелектом, автор повинен повідомити про це в такому творі із зазначенням методики генерування та/або посилання на відповідну комп'ютерну програму чи її опис згідно з вимогами щодо оформлення та/або оприлюднення відповідних академічних творів, визначених відповідним суб'єктом академічної діяльності.

Тексти прийнятих до захисту у закладі вищої освіти, науковій установі дисертацій, кваліфікаційних робіт, підписані кваліфікованим електронним підписом, оприлюднюються до їх захисту у машинозчитувальному форматі, на постійній основі, з наданням вільного доступу до них без проходження автентифікації та з дотриманням інших вимог, визначених законодавством, зокрема положенням про Національний репозитарій академічних текстів, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

Стаття 9. Академічна доброчесність під час оцінювання результатів академічної діяльності

Стаття 10. Академічна доброчесність в експертній діяльності

Особа не може брати участь у процедурах і заходах зовнішнього забезпечення якості освіти щодо закладу освіти, наукової установи, в яких вона працювала чи здобувала освіту, протягом трьох років з дня звільнення або завершення навчання у відповідних закладі освіти чи науковій установі.

Стаття 11. Академічна доброчесність під час організації і проведення конкурсів

Внутрішня система забезпечення доброчесності (Ст. 12)

- Університет зобов'язаний мати **систему**, що включає:
- **Політику**: формування та популяризація доброчесності.
- **Вимоги**: правила створення та оцінювання академічних робіт.
- **Органи**: повноваження та відповідальність уповноважених осіб/комісій.
- **Процедуру розгляду**: порядок фіксації порушень, захист прав учасників та оскарження рішень.

Внутрішні положення мають бути погоджені з органами студентського самоврядування та Науковим товариством

Система забезпечення академічної доброчесності внутрішню політику щодо формування, забезпечення та популяризації академічної доброчесності;

- вимоги до створення, оприлюднення, виконання та оцінювання академічних творів, навчальних робіт у частині забезпечення академічної доброчесності;
- заходи, спрямовані на формування та утвердження культури академічної доброчесності;
- порядок формування, повноваження та відповідальність уповноважених органів;
- повноваження та відповідальність уповноважених осіб;
- процедуру розгляду повідомлень про порушення академічної доброчесності, зокрема гарантії дотримання прав учасників освітнього процесу та вчених під час розгляду таких повідомлень, порядок прийняття рішень про застосування до особи заходів реагування на порушення академічної доброчесності та порядок оскарження таких рішень.

Внутрішні Положення не можуть суперечити Закону та іншим актам законодавства, обов'язковим погодженням з вищим органом самоврядування здобувачів освіти відповідного закладу (за наявності), а для закладів вищої освіти - також Науковим товариством студентів (курсантів, слухачів), аспірантів, докторантів і молодих вчених.)

Обов'язки університету

- Оприлюднення на сайті всіх внутрішніх документів (Кодекс, Положення тощо).
- **Обов'язкова перевірка** всіх академічних текстів університету.
- Фіксація та належний розгляд кожного повідомлення про порушення.
- Перевірка кандидатів на науково-педагогічні посади (згідно зі Ст. 37).

Статті 12-16

- Своєчасне оприлюднення на сайті внутрішніх документів з академічної доброчесності, що визначають політики, заходи та процедури забезпечення академічної доброчесності. (Кодекс, Положення, правила перевірки.....)
- перевірка всіх академічних текстів які видає університет
- обов'язкового фіксування повідомлень про порушення академічної доброчесності;
- організації перевірки повідомлень про порушення академічної доброчесності особами, які претендують на посади наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників, що має відбуватися на засадах, визначених статтею 37 цього Закону;
- забезпечення належного розгляду повідомлень про порушення академічної доброчесності

Управління та видавнича діяльність (Ст. 13–15)

- **Здобувачі (Ст. 13):** навчання академічному письму, етичне використання ШІ, мотиваційні заходи.
- **Управління (Ст. 14):** особа з підтвердженим фактом порушення доброчесності не може бути керівником ЗВО протягом 10 років.
- **Видавнича діяльність (Ст. 15):** роботи з порушеннями відкликаються, видаляються з баз даних та не враховуються в академічній діяльності автора

Стаття 13. Забезпечення академічної доброчесності здобувачів освіти

(навчання академічному письму, використанню ШІ, мотивація до навчання і заохочення здобувачів з боку НПП, не створювати завдання , відповіді на які є у загальному доступі, робота батьків з формування акад. доброчесності)

Стаття 14. Забезпечення академічної доброчесності в управлінні закладом освіти, науковою установою (порушення АД не припустиме для керівника ЗВО (визначеного частиною другою статті 23, частиною четвертою статті 24 або частиною четвертою статті 25 цього Закону (протягом 10 років з дня встановлення такого факту).

Стаття 15. Забезпечення академічної доброчесності у видавничій діяльності

- Опублікований академічний твір, в якому виявлено факт порушення академічної доброчесності, відкликається видавцем у визначеному ним порядку з одночасним оприлюдненням причини відкликання., видаляється з усіх БД і не вважається опублікованим і не враховується під час оцінювання академічної діяльності його автора

Присудження ступенів та звань

(Ст. 16)

- Кожна робота (диплом, дисертація) підлягає обов'язковій перевірці на ознаки порушень.
- Відмову у кваліфікації приймає екзаменаційна комісія.
- Відмову у науковому ступені приймає спеціалізована вчена рада.

Стаття 16. Забезпечення академічної доброчесності під час присудження ступенів, присвоєння звань, присвоєння (підтвердження) кваліфікаційних категорій, обрання дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів Національної академії наук України та національних галузевих академій наук України.

Кожний академічний твір, на підставі чи з урахуванням якого здійснюється присудження наукового (освітньо-творчого) ступеня, ступеня вищої освіти, має бути перевірений на предмет наявності ознак порушення академічної доброчесності.

Рішення про відмову у присудженні освітньої кваліфікації ухвалює екзаменаційна комісія закладу освіти, наукової установи, а про відмову у присудженні наукового (освітньо-творчого) ступеня - спеціалізована вчена рада (разова спеціалізована вчена рада), спеціалізована рада з присудження ступеня доктора мистецтва.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ (Ст. 17–36)

Порядок встановлення
фактів порушень
визначається колегіальним
органом управління
закладу на основі вимог
Закону

Порядок виявлення та встановлення фактів порушення учасниками освітнього процесу, вченими академічної доброчесності визначається колегіальним органом управління закладу освіти, наукової установи на основі вимог цього Закону, Закону України ["Про освіту"](#), [Закону України](#) ["Про наукову і науково-технічну діяльність"](#), спеціальних законів у сфері освіти і науки.

Види порушень академічної доброчесності

(Ст. 18)

- Відчуження або приписування авторства.
- Плагіат та самоплагіат.
- Фабрикація та фальсифікація.
- Недоброчесне використання ШІ.
- Недоброчесне оцінювання.
- Несамостійне виконання та недозволена допомога.
- Академічний саботаж та схиляння до порушень.

Стаття 18. Види порушень академічної доброчесності

- 1) відчуження авторства;
 - 2) академічний плагіат;
 - 3) приписування авторства;
 - 4) самоплагіат;
 - 5) фабрикація;
 - 6) фальсифікація;
 - 7) недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом;
 - 8) недоброчесне оцінювання;
 - 9) несамостійне виконання завдання;
 - 10) недозволена допомога;
 - 11) академічний саботаж;
 - 12) схиляння до порушення академічної доброчесності;
 - 13) інституційні порушення академічної доброчесності.
- Заходи, принципи і плавильні реакції на порушення академічної доброчесності надано в статтях закону 19-20

Санкції для НПП (Ст. 22)

Академічна відповідальність:

- Виключення зі складу вчених рад/редакційних колегій (1–3 роки).
- Позбавлення права керівництва здобувачами та участі в атестаціях (1–3 роки).
- Заборона участі в грантах та конкурсах на вчені звання.
- Позбавлення ступенів, звань, категорій та нагород.

Дисциплінарна відповідальність:

- Догана або звільнення.

Стаття 22. Санкції за порушення академічної доброчесності

1. Санкція за порушення академічної доброчесності - визначений цим Законом, спеціальними законами у сфері освіти і науки захід впливу на фізичну особу, яка вчинила порушення академічної доброчесності. До особи, яка порушила академічну доброчесність, може бути застосовано одну або декілька санкцій.

2. Санкції за порушення академічної доброчесності, що застосовуються до педагогічного, науково-педагогічного, наукового працівника закладу освіти, наукової установи, вченого:

1) заходи у межах притягнення до академічної відповідальності:

- виключення зі складу вченої ради, інших колегіальних органів управління закладу освіти, наукової установи з позбавленням права бути членом відповідного органу на строк від одного до трьох років;
- позбавлення права участі в атестації здобувачів ступеня вищої освіти, наукового (освітньо-творчого) ступеня на строк від одного до трьох років;
- позбавлення права брати участь у конкурсах щодо отримання грантів, участі у програмах академічної мобільності на строк від одного до трьох років;
- позбавлення права бути науковим керівником, творчим керівником, науковим консультантом здобувачів вищої освіти (здобувачів ступеня доктора наук) на строк від одного до трьох років;
- позбавлення права бути керівником та/або відповідальним виконавцем наукових досліджень та/або наукових проектів на строк від одного до трьох років;
- заборона претендувати на присвоєння педагогічного (вченого) звання на строк від одного до трьох років;
- виключення зі складу редакційної колегії наукового видання, заснованого закладом вищої освіти, науковою установою, з позбавленням права бути членом редакційної колегії (редакційних колегій) на строк від одного до трьох років;
- відрахування здобувача наукового ступеня;
- позбавлення ступеня вищої освіти та відповідної кваліфікації (кваліфікацій);
- позбавлення наукового ступеня;
- позбавлення вченого звання;
- позбавлення педагогічного звання;
- позбавлення кваліфікаційної категорії;
- позбавлення нагород, відзнак, почесних звань, присуджених (присвоєних) закладом освіти, науковою установою;

2) заходи у межах притягнення до дисциплінарної відповідальності:

Інституційні порушення (Ст. 36)

Порушення ЗВО(бездіяльність, подання фейкових даних, ігнорування повідомлень про порушення АД) тягнуть за собою:

- Відмову/скасування акредитації освітніх програм.
- Позбавлення права створювати спецради.
- Зниження рейтингу за результатами державної атестації.
- Виключення з Державного реєстру наукових установ.
- Дисциплінарну відповідальність керівника закладу.

Стаття 36. Інституційні порушення академічної доброчесності та інституційні заходи реагування на них

1. Інституційними порушеннями академічної доброчесності закладів освіти, наукових установ, наукових видавництв є:

1) надання, поширення закладом освіти, науковою установою, науковим видавництвом недостовірної інформації щодо власної академічної діяльності та/або академічної діяльності їхніх педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, здобувачів освіти;

2) бездіяльність щодо розбудови системи та/або механізмів чи правил забезпечення академічної доброчесності;

3) безпідставне залишення без розгляду повідомлення про порушення академічної доброчесності;

4) невжиття заходів, спрямованих на виявлення порушень академічної доброчесності;

5) невжиття заходів реагування на встановлені факти порушення академічної доброчесності.

2. Інституційними заходами реагування на інституційні порушення академічної доброчесності є:

позбавлення права утворювати спеціалізовані вчені ради (спеціалізовані ради з присудження ступеня доктора мистецтва) та присуджувати наукові (освітньо-творчі) ступені;

відмова в акредитації освітньої програми;

скасування рішення про акредитацію освітньої програми;

відмова в інституційній акредитації;

зниження оцінки за результатами державної атестації наукової установи, закладу вищої освіти в частині провадження ним наукової (науково-технічної) діяльності;

виключення наукової установи, закладу вищої освіти з Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави;

притягнення до дисциплінарної відповідальності керівника закладу освіти, наукової установи;

виключення наукового видання з переліку наукових фахових видань України.

3. Підстави і порядок застосування заходів реагування, передбачених частиною другою цієї статті, визначаються актами законодавства, що регулюють порядок здійснення відповідних процедур.

ОСНОВНІ ПРОЦЕДУРИ РЕАГУВАННЯ НА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ (Ст.37–40)

- Встановлено чіткий алгоритм розгляду повідомлень про порушення — від моменту фіксації до прийняття остаточного рішення та захисту прав сторін

Притягнення до академічної відповідальності (ст.39–40)

Органи: Питання керівників розглядає НАЗЯВО. Питання інших осіб — уповноважений орган закладу (розгляд до 6 місяців).

Наслідки: Втрата всіх прав, пов'язаних зі ступенем/званням. Скасування дипломів/атестатів.

Трудові наслідки: Звільнення з посади за невідповідність кваліфікаційним вимогам (п. 2 ст. 40 КЗпП).

Стаття 39. Особливості притягнення до академічної відповідальності керівників закладів освіти, наукових установ

Ці питання розглядає НАЗЯВО - територіальні органами Державної служби якості освіти України

Стаття 40. Позбавлення наукового ступеня, ступеня доктора мистецтва, ступеня вищої освіти, вченого звання

Уповноважений орган закладу освіти, протягом 6 місяців від моменту звернення розглядає питання про позбавлення або про відмову від позбавлення вченого ступеня і оприлюднює інформацію на сайті протягом 5 днів після прийняття рішення. Оскаржити в рішення уповноваженого органу закладу освіти до НАЗЯВО можна протягом 30 к.д. з дня оприлюднення рішення. Рішення оприлюднюється на сайті НАЗЯВО, копія рішення надсилається до ЗВО.

така особа втрачає права, пов'язані з наявністю у неї відповідного наукового ступеня, ступеня доктора мистецтва, ступеня вищої освіти, кваліфікації (кваліфікацій), вченого звання;

втрачають чинність рішення про присудження такій особі відповідного наукового ступеня, ступеня доктора мистецтва, ступеня вищої освіти, кваліфікації (кваліфікацій) чи присвоєння відповідного вченого звання і видані на підставі таких рішень дипломи (атестати);

Якщо на момент набрання чинності рішенням про позбавлення особи наукового ступеня, ступеня доктора мистецтва, ступеня вищої освіти та відповідної кваліфікації (кваліфікацій), вченого звання така особа обіймає посаду, кваліфікаційні вимоги до якої та/або умови конкурсу передбачають обов'язкову наявність відповідного наукового ступеня, ступеня доктора мистецтва, ступеня вищої освіти та/або кваліфікації (кваліфікацій), та/або вченого звання, вона звільняється з такої посади відповідно до пункту 2 частини першої статті 40 Кодексу законів про працю України.

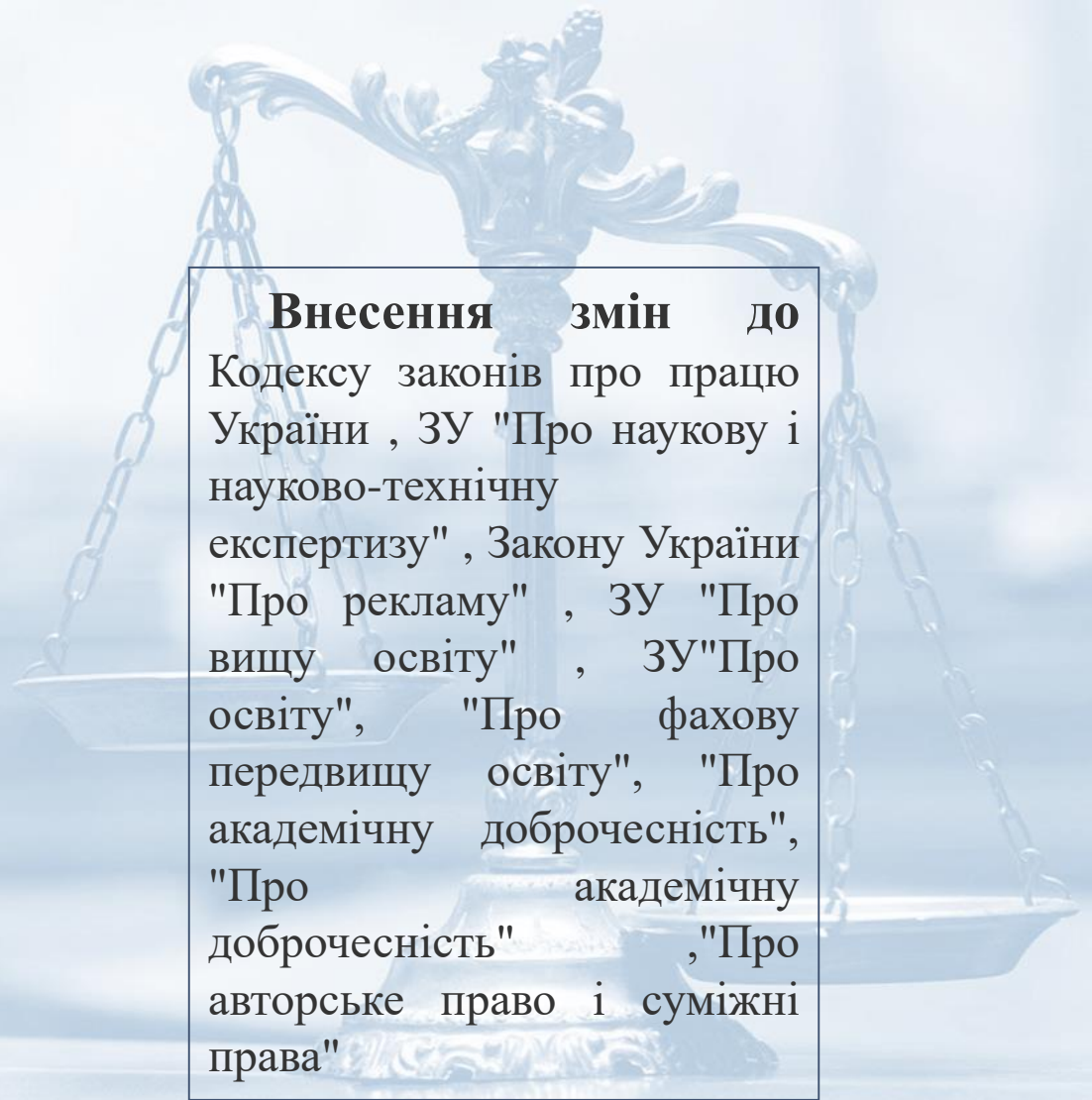
Відомості про позбавлення особи наукового ступеня, ступеня доктора мистецтва, ступеня вищої освіти та відповідної кваліфікації (кваліфікацій), вченого звання вносяться до Єдиної державної електронної бази з питань освіти відповідно до законодавства.

Після Рішення НАЗЯВО призупиняється діяльність спеціалізованої/ разової вченої ради на термін на 1 рік.

Також заклад вищої освіти, наукова установа, вчена (науково-технічна) рада якого (якої) присвоїла вчене звання, втрачає право присвоювати вчені звання з відповідної спеціальності протягом двох років з дня набрання чинності відповідним рішенням.

Прикінцеві положення

- Закон ініціює зміни до:
- Кодексу законів про працю.
- ЗУ «Про освіту» та «Про вищу освіту».
- Законів про авторське право, рекламу та наукову експертизу.
- Запропоновано створити Декларацію про дотримання академічної доброчесності

Внесення змін до Кодексу законів про працю України , ЗУ "Про наукову і науково-технічну експертизу" , Закону України "Про рекламу" , ЗУ "Про вищу освіту" , ЗУ "Про освіту", "Про фахову передвищу освіту", "Про академічну доброчесність", "Про академічну доброчесність" , "Про авторське право і суміжні права"

Висновки

- Закон України «Про академічну доброчесність» -це перехід до **нової системи мислення**, яка базується на підтримці академічного авторитету, ділової репутації, довірі до науки та гарантуванні високої якості національної освіти.
- Академічна доброчесність відтепер має чітку законодавчу основу – як стандарт якості освіти і науки та спільну відповідальність усіх учасників освітнього процесу.
- Академічна доброчесність - це не тільки вичерпний перелік суворих правил, це - основа чесної співпраці для побудови довіри.
- Саме від того, як ми будемо сьогодні виховувати себе в професійному середовищі, який будемо подавати приклад, буде залежати те, як виглядатиме наше суспільство завтра.

Постанова

(проект)

засідання вченої ради Державного біотехнологічного університету від 28.04.2026 р. з питання № 1 порядку денного «Про впровадження політик і процедур ЗУ «Про академічну доброчесність» в Державному біотехнологічному університеті»

Заслухавши та обговоривши доповідь директора бібліотеки Наталії Ніколаєнко, канд. наук із соц. комунікацій, доцента «Про впровадження політик і процедур ЗУ «Про академічну доброчесність» в Державному біотехнологічному університеті» вчена рада зазначає, що забезпечення якості освіти безпосередньо залежить від дотримання етичних норм та принципів академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу.

З огляду на ухвалення у грудні 2025 року Закону України «Про академічну доброчесність», який встановлює єдині та загальнообов'язкові правила для здобувачів освіти, науковців та закладів вищої освіти, виникає необхідність приведення внутрішньої нормативної бази університету у відповідність до нових вимог законодавства.

З метою вдосконалення внутрішньої системи забезпечення якості освіти та зміцнення культури академічної чесності,

Постанова

(проект)

- **Вчена рада ухвалює:**
- **1. Створити робочу групу з проведення аудиту внутрішніх нормативних документів (положень, процедур, освітніх програм тощо) на предмет їх відповідності ЗУ «Про академічну доброчесність» .**
 - *Відповідальні: проректор з науково-педагогічної роботи, проректор з наукової роботи, директор наукової бібліотеки*
 - *Термін: 01.05.2026р.*
- **2.Провести актуалізацію нормативних документів університету відповідно до нових вимог ЗУ «Про академічну доброчесність» та надати їх проекти для оприлюднення на сайті з метою публічного обговорення.**
 - *Відповідальні: проректори, керівник робочої групи з аудиту нормативних документів, керівники структурних підрозділів в межах своїх повноважень*
 - *Термін: 01.06.2026р*
- **3.Забезпечити виконання норм і принципів академічної доброчесності у видавничій діяльності університету (вимоги до публікацій, рецензування, перевірка на плагіат тощо).**
 - *Відповідальні: головні редактори фахових видань університету, науково-методичні комісії факультетів, оргкомітети наукових і студентських конференцій*
 - *Термін: 01.06.2026р.*
- **4.Організувати проведення інформаційно-роз'яснювальних заходів (семінарів) для здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників щодо нових правил та відповідальності за їх порушення.**
 - *Відповідальні: декани, завідувачі кафедр, директор наукової бібліотеки*
 - *Термін: постійно, протягом 2026 року*

Постанова

(проект)

- **5. Забезпечити безумовне виконання норм закону України «Про академічну доброчесність» в частині експертизи кваліфікаційних робіт, наукових публікацій, інших академічних текстів на предмет плагіату та недоброчесного використання інструментів штучного інтелекту.**
 - *Відповідальні:* декани, завідувачі кафедр, директор наукової бібліотеки
 - *Термін:* постійно
- **6. Розробити процедуру реагування на факти порушення академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, академічне шахрайство) з чітким визначенням прав осіб, щодо яких висунуто звинувачення.**
 - *Відповідальні:* керівники відділів (юридичного, менеджменту якості освіти, зав. кафедри права та європейської інтеграції)
 - *Термін:* 01.09.2026р.
- **7. Розробити проєкт Положення щодо політики використання інструментів штучного інтелекту в освітньому процесі, відповідно до норм нового ЗУ «Про академічну доброчесність».**
 - *Відповідальні:* керівник центру менеджменту якості освіти
 - *Термін:* 01.06.2026р.
- **8. Групі сприяння академічній доброчесності в університеті забезпечити загальну координацію дотримання академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин в університеті, сприяти оновленню внутрішніх положень відповідно до ЗУ «Про академічну доброчесність».**
 - *Відповідальні:* директор наукової бібліотеки
 - *Термін:* постійно

Дякую за увагу!

